

V NEBU LUNA PLAVA SEUCE

20.9.1996

Marjan Tomšič
Bruna Dorbolò
Stiefin Morato
Gioia Dominici

V NEBU LUNA PLAVA

Tudi letos Kd. Recan prireja literarni večer **V nebu luna plava**, na katerem bodo sodelovali: Marjan Tomsic, Bruna Dorbolò, Stiefin Morato in Gioia Dominici.

Posebej je treba poudariti prisotnost **Marjana Tomsica**, enega med največjih sobornih slovenskih pisateljev. Z njim smo se seznanili na poletni soli v Cerknem, ko je vodil literarno delavnico, na kateri so sodelovali nasi otroci s srednje sole.

Takrat je tudi sam izrazil željo, da Benecijo poblize spozna.

Predstavljal bo odlomke iz svojih knjig, ki nas nekoliko spominjajo na nas pravljicni svet.

Bruna Dorbolò piše v slovenskem narečju poezije, kratke proze, pa tudi besedila za gledališče. V svojih "Marvicah" nam risa tople in tenkocutne slike iz svoje mladosti.

Stiefin Morato pesnik, ki se je že uveljavil v furlanskem literarnem svetu, je urejal rubrike o furlanski poeziji.

Gioia Dominici, se s svojimi deli prvič predstavlja v javnosti.

Anche quest'anno il Circolo culturale Recan propone una serata di poesia a più voci a cui parteciperanno Marjan Tomsic, autore sloveno - Bruna Dorbolò Strazzolini, autrice dialettale - Stiefin Morato, autore friulano - Gioia Dominici, autrice italiana.

Da sottolineare la presenza di Marjan Tomsic, uno dei massimi autori sloveni contemporanei, che presenterà alcuni brani di facile comprensione tratti dalle sue numerosissime pubblicazioni che richiamano, per certi versi, i racconti della nostra Benecia.

Vincitore di molti premi letterari, ha seguito alcuni nostri ragazzi delle medie, nel laboratorio linguistico della scuola estiva di Cerkno, che gli hanno fatto conoscere la dolcezza della nostra lingua e nascere la curiosità di conoscerla meglio.

Bruna Dorbolò, autrice di poesie, prose e testi teatrali dialettali sloveni, con le sue "Marvice" ci ripropone calde e delicate immagini della sua fanciullezza.

Stiefin Morato, poeta friulano, ha avuto già delle affermazioni nel campo letterario; cura delle rubriche sulla poesia friulana.

Gioia Dominici si presenta per la prima volta al pubblico con le sue composizioni.

MARJAN TOMŠIČ

PERNATA KAČA

To se je zgodilo takrat, ko so ljudje še verjeli v škrate, vile, vedomce, krésnike in druga pravljicična bitja.

Takrat, v tistih davnih časih, je živel pastir Pavle; klicali so ga Pavlo. Pasel je ovce in koze v kamniti deželi, v Čičariji. Sedel je na beli skali in iz muževne leske rezljal piščal. Ko je bila narejena, jo je preizkusil. Zapiskal je. Tisti hip je zagledal pod skalo čudno kačo. Čudno zato, ker je njeno telo prekrivalo perje in ker je imela krila. In ker ga je ogovorila s človeškim glasom:

»Pavlo, daj, zasviraj na to prelepo piščal. Ti piskaj, jaz bom pa plesala.«

Pavlo je bil pogumen fantič in od malega navajen na čudeže. Pa je zapiskal.

Kača se je dvignila na svoj rep in njeno perje je mavrično zablestelo. In bolj ko je Pavlo piskal, bolj se je ona zvijala, lepše in lepše je plesala.

Nenadoma pa, oooo, ojoj! se je spremenila v ognjenj zubelj. In ta se je vzpenjal, zvijal, ovijal, vrtinčil in - poletel. Ko pa se je ločil od zemlje, se je spremenil spet v kačo - ptico, v pernato kačo. Ta je preletela hrib, ga trikrat obkrožila in že ni bila ne kača in ne zubelj in ne ptica - ampak oblak, kačasto razpotegnjen nad kamnitim svetom in iz njegove temno sive brade se je v trenutku ulilo. Padalo je nekaj časa, nato pa prenehalo in čez širo no nebo se je vzbočila mavrica; en kraj se je naslanjal na pobočje Slavnika, drugi na vrh Učke. Tako se je Lepota razpela čez vso Istro.

Pavlo je od čudenja pozabil piskati. Ko je spet pihnil v leskovo piščal, se je mavrica preoblikovala v letečo kačo, ta se je spremenila v ognjeni zubelj, zubelj v navadno kačo črnico. In črnica v dolgo, na travi ležečo pastirsko palico.

Pavlo zdaj ni vedel, ali se je vse to res zgodilo ali pa se mu je le prividilo. Pomel si je oči, stresel glavo, splezal s skale in se previdno približal palici. Boječe je segel po njej. Nič se ni zgodilo. Palica, s katero je zganjal ovce in koze, je ostala čisto navadna palica.

Tedaj se je spomnil na piščal, ki jo je bil pozabil na skali. Hotel je splezati ponjo, ko se mu je z vrha nekaj žvižgajoče zasmajalo. In videl je: njegova piščal se je prelevila v pernato kačo, ki je švignila gor v nebo in se skrila v oblček.

In bil je tam, na nebu, le oblček. Bel, tih in miren. En sam na azurnem nebu. Puhast, mehak, zaobljen. Pavlu pa se je zdelo, da mu je tam z višin, nagajivo in hudomušno pomežiknil. Pavlo mu je mežikec vrnil.

In tako sta šla vsak na svojo stran.

iz knjige Zgodbice o kačah, 1996

CIGAN IN SREČICA

Cigani so prišli v ano vas in zagledajo tam v kánovi vse polno mrsa: lepe pršute, klobase in vse, kar je blo od prasca. Ma, v oni hiši je bivala ana žena. Pa se ti Cigani spomnijo in aden od njih gre v hišo in reče tej ženi:

»Buh dej! Ko česte, vam povem srečico.«

Ta žena je bla anmálo názat in je ratala vsa vesela. Vprašala je Cigana, da kaj morja storit. Ta ji reče, da naj si dá na glavo velik lonc in da ne sme pogledat izpod njega, dokler ji ne bo on rekel: »Zdej pogledi!«

Alora, Cigan je začel nekam čudno govort, tako da ga ni nanka vrag zastopil. Drugi Cigani so ta cejt hitro in po tiho šli v hišo in pobrali ves mrs in vse, kar jim je prišlo pod roke. Kadar so vse pobrali, so zginili proč. Oni Cigan, ki je štrigál ženi, je rekel še nekaj besed, pole pa ji je djal, da gre anmálo ven, in ko pride nazaj, bo dala lahko lonc z glave in tábot bo videla svojo srečico.

Tako se je ta Cigan pobral za svojimi kompanjóni, a ona uboga žena je čakala z loncem na glavi in ni znala, kaj so ji Cigani naredili.

Hmalen poli pride njen mož domov in zagleda ženo z loncem. In mu pove, da je bil an Cigan, ki ji je obečál, da ji bo povedal srečico in da mora počakat. Tábot je mož videl, da je po hiši vse pobrano. Od jeze je kar pozelenel in je začel zijat:

»Orko ladro, vse so nam pobrali! Ti šturla šturlasta, to je Ciganova srečica, ne tvoja!«

Ves jezen, kakor je bil, je skočil ven iz hiše in šel direktno v oštarijo si ohladit živce in glavo. Rekel si je: kamor je šla krava, maj gre anka tele!

Žena pa je še zmeraj držala lonc v rokah in mislila na srečico, ki ji je zbežala.

iz etnografske zbirke Noč je moja, dan je tvoj, 1989

ŽEPOVE MIŠI GREJO PO SVETU

V stari hiši, ki je stala izven vasi in visoko zgoraj, tam blizu oblakov in se ji je reklo »Pr' Brečih«, je živel možakar, ki smo mu pravili Žepo, a je bil v resnici Jakob. Za delo ni bil ravno pripraven, bil pa je pravljíčar brez primere; iz vsakega, še tako nepomembnega dogodka, je naredil *štorijo*. In tako nam je nekoč, ko smo se pred nevihto zatekli v *kažoto*, to je v poljsko hišico, pripovedoval eno lepo pravljico. Zunaj je lilo kot iz brente, on je sedel na ožganem čoku, mi smo čepeli okoli njega in napenjali ušesa. Tako nem je pravil:

Pri meni so miši zmerom stradale. Eno leto je bilo prav hudo. Prebrskale so vse kote, povohale vse luknjice, a zrna nobenega. In so spoznale, da ni druge možnosti, kot ta, da grejo po svetu. Računale so bile na pšenico poleti, toda ko so drugi mlatili, pri meni ni prišla pšenica v kašče, ker je bila njiva prazna. Upale so bile na koruzo, pa tudi te v jeseni ni bilo. In so takoj razumele: ko ni pšenice in ne koruze, tudi prašičev ne bo, in ne bo slanine, parkljev, ušes, klobas in seveda tudi pršutov ne... Torej res ni bilo druge rešitve, kot le ta, da se preselijo tja, kjer bo boljše. A da ne bi šle kar tako v prazno in vse naenkrat, so izbrale nekaj najbolj pogumnih mišonov; ti naj bi si ogledali bližnje in daljne kraje in naj bi ugotovili, kje bo kaj prostora in hrane tudi zanje.

In tako so mišji izvidniki enega dne šli na pot.

Tisti, ki so si ogledovali domačo vas, so se kmalu vrnili in povedali, da je na žalost v vseh hišah obilo miši, a malo zrnja, in da zanje torej ne bo prostora.

Izvidniki, ki so šli bolj daleč; eni v Krkávče, drugi v Novo vas, tretji v Skuršico, tam prek Dragonije, so se vrnili šele čez dober teden. Ko so se okoli njih zbrale vse miši, so izvidniki poročali, da je tam v Krkávčah, pri družini Fabjo, da je tam sicer precej miši, ampak da imajo ogromno hrane, in bi torej pri njih lahko živelo še nekaj naših. Mišoni, ki so prišli iz Nove vasi, so staknili nekaj mest pri kmetu, kjer se je po domače reklo »Pr'Karkočanih«. In oni iz Skuršice so

tudi našli par hiš, ki so bile pripravljene sprejeti nekaj teh, do koščic sestradanih miši. In tako so žrebali, kam bo kateri od njih šel.

Tisti, ki jih je žreb določil za Krkávče in Novo vas, so skupaj odpotovali gor do vrha, tja do Lukovine; tam so se odžejali v kalu, se objeli in poljubili, nato pa se objokani razšli. Eni so stekli v Krkávče, drugi so lezli v Novo vas. Skupina pa, ki je bila nemenjena dol v Skuršico, je morala prečkati reko Dragonjo. Jaz, ki sem vse to poslušal in gledal, sem počasi šel za onimi, ki so jo drobili proti reki. In sem jih opazoval, kako so skakali tam, kamor se reče Pasače, po kamnih, in kako so priskakali na drugi breg. Noben miš ni padel v vodo. Potem so lezli gor po bregu in migetali z drobnimi repki.

Vidite, tako so se odselile vse moje miši. A jaz, ki sem *bužec* in niman nič, sem ostal sam v prazni hiši in sem z votlim želodcem žaloval za njimi.

Pravijo, da so cerkvene miši najbolj revne in suhe, ma moje so bile še bolj. Zato pa so tudi šle z repki za kruhki.

iz zbirke istrskih pravjic Glavo gor, uha dol, 1993

CESTARČEK DOLFO

In tako je Tonina spet začela hoditi v Istro. Več z vlakom in maj peš. Tudi kraje je spremenila. Najvež robe je zdaj prodala in zamenjala v Pazinu in okoliških vaseh. Kraji so bili hudo siromašni, in tako so ljudje vzeli vse, kar jim je prinesla. Najbolj prav so jim prišle stare obleke in čevlji, pa tudi rabljena kuhinjska posoda in še kaj drugega. Te stvari ji je dobavljal karlo, njemu pa drugi iz Cone B. Robo, ki je šla v Istri za med, so navadno kupovali v posebni tržaški trgovini, kamor so mečani znosili, kar jim ni bilo več potrebno.

Na eni od teh poti, ko je spet šla k nogam, jo je srečal mikeni cestar Dolfo. Lepo jo je pozdravil, vprašal jo je po zdravju in po splošni sreči in je bil z njo vsiljivo prijazen. Tonini se je v nevarnih letih izostril čut in takoj je dojela, da ima ta človek nekaj za bregom. Jezila se je, ker je šla po cesti; če bi stopila prek njiv in po bližnjicah, ga ne bi srečala. Ali tam je bilo blato, vso noč je deževalo, zato se je odločila za cesto.

»Pa dobro hodi!« je zaklical Dolfo in se sklonil ter krempljal po robu ceste. Ali komaj so Tonino skrili borovci, že je odvrigel železne grablje in stekel po bližnjici proti hiši, kjer so imeli miličniki svojo postojanko.

Tonina, ki se je samo delala, da nič ne šumi, je takoj za ovinkom stopila s ceste in stekla po gozdni poti v levo. Potem je s hribčka, od koder de je vse lepo videlo, opazovala dogajanje.

Dolfo je pritekkel do hiše, kjer so bivali zaščitniki in čez pol minute se je že prikazal Pajič, ki je stekel po cesti dol in si spotoma zapenjal pas s pištolo. Dolfo se je ozrl levo in desno, nato pa hitro smuknil med grme in borovce. Tonina se je glasno zasmejala. Vstala je, si eno zafučkala in odhitela proti jugu.

Čez nekaj dni je spet srečala cestarčka, a tokrat je bila brez cule. Najprej je pogledal dol, potem levo, desno, šele nato ga je ujela v oči. Ali ta spaka se je hitro znašel, zasmegal se je in jo pobaral:

»Je šlo oni bot vse po sreči?«

»Je, je Dolfo muj. Ma s tvojo pomočjo...«

»Sezná... « je zamomljal in bilo mu je stršno nerodno. Tonina je stopila bliže in ga zbodla:

»Čuj, anka vi imate prazno skledo. Znam. Ali to si zapomni: ko jo boš polnil s takimi uslugami, boš zastrupo sebe, ženo in vseh svojih deset otrok. Si zastopo?«

Momljal je, cmokal in ni vedel, kam naj pogleda. Hitro je začel razmetavati pesek in nekaj je govoril, a ga ni razumela.

iz romana Zrno od frmentona, 1993

LJUBEZNIVA MINEŠTRA

Šavrinke so zbirale šolde za Marico Jurišičko iz Iakoševcev in za njenega moža Juraja ter za njune otroke. Zbrale so toliko lirič, da je zneslo vse skupaj za dobro četrtno ukradenega vola. Bilo je premalo in Jurišička si ni mogla kaj dosti pomagati.

No, nesreča pa nikoli ne pride sama, ampak vedno še s kako drugo nesrečo, in tako se je primerilo, da je dobrega pol leta za volom odšel tudi Juraj. Prijela ga je nekakšna bolezen, kateri ni nobeden vedel imena: zvižalo ga je v trebuhu, ga divje ščipalo in vrtinčilo in ga je odsukalo na oni svet.

Prav takrat se je mimo prignala Katina na svoji muši in že od daleč je zavohala, da se pri tej hiši kuha pršut in da torej ne bo nič dobrega, kajti tiste dneve ni bilo nobenega praznika, siromaki pa so kuhali pršut le ob posebnih in redkih prilikah.

Ko se je pricincala bliže, je imela kaj videti. Jurajeva mati, starka iz Škropetov, se je sklanjala nad kotlom, iz katerega se je sukljala para, in iz te pare je molela prek roba debela kost. Okrog in okrog so stali otroci, od največjega do onega, ki je komaj kaj videl, in so držali vsi roke na ritkah sklenjene in so resno, zamišljeno in veselo-žalostno zrli v to kuhanje. Nona je previdno obračala pršut in odganjala otročad:

»Bežite, da vas ne poparim. Alo, umaknite se!«

Takrat je skozi paro zagledala prihajajočo Šavrinko. Izpustila je svinjsko nogo, da je telebnila nazaj v krop in da je pljusnilo.

Starka je dvignila roki in je zapomagala:

»Joh, Katina Mojá, joh, da znaš, nam je umro Juraj, sin moj, Juraj je umro!«

Pršut se je torej kuhal za pogrebce in zanje se je delala tudi fina župica.

Katina ni utegnila niti nič uprašati, kako se je to zgodilo, kdaj in zakaj in kje, ko je že zaslišala iz veže vreščéči in razpokani Maričin glas. Hkrati je skozi odprta vrata uzrla mrliča, ki je spokojno ležal na postelji ob steni. Na omarici so brlele tri sveče.

Marica Jurišička jo je ošinila s kratkim, presekanim pogledom in se je še z večjo ihto vrgla proti mrtvemu možu, kleče na kamnitih tleh in vihteč roke v pramenu rumeno zlate svetlobe. Naricala je:

»Lipi zakon moj,
lipi tičič moj,
lipe moje noge stegnjene,
lipe moje roke lejene,
lipe moje óči zatvorene...«

Predahnila je in se ponovno kradoma ozrla proti Katini. Ta je stala na pragu in si je desnico pritiskala k prsim, na obrazu pa ji je temelja žalost, prepadenost, in tam se je svetlikalo tudi usmiljenje. Ko je Marica vse to na hitro pobrala z njenega obraza, je bolečina v njej narasla kakor plima ob svoji najvišji uri. Spet je vrgla roke proti stropu in je zatulila kakor ranjena:

»Lipi zakon moj,
lipi tičič moj...
káko smo hodili k maši skupaj,
káko smo mi hodili na semanj skupaj,
káko smo mi hodili na polje skupaj...!«

Spet je premolknila in je smrkala, vzdihovala, stokala. Katina se je medtem pomaknila malo v levo in proti postelji, da bi pogledala pokojnika v obraz. Marica jo je ošinila, ne da bi ji bilo treba glavo premakniti, in spet jo je zagrablo, zdaj še desetkrat bolj. Zakričala je z visokim, vreščéčim in raskavim glasom:

»Aaaaa, lipa moja uha — gluha!«

Vrgla se je mrliču na prsi, ga objela z obema rokama in začela poljubljati negove mrzle uhlje.

Takrat je Katino zlomilo. Ali ne jok, temveč smeh. Telo se ji je streslo, zvalo v krču krohota in da se ne bi izdala, si je hitro pokrila obraz z dlanmi in se obrnila k steni, klecnila v kot na kolena, zgrabila se je in se tresla, tresla od silnega navala nerazumljivega smeha. Bolj kot se je otresala one rime: »... uha — gluha!« bolj jo je žgečkljala in jo dražila. zadrževani smeh je pritiskal iz nje in ji uhajal, se spreminjal v jecljanje, v kratke krike, v hlipanje in piske.

Počasi, počasi se je umirila in dlani je imela mokre od solz.

Marica je takrat, ko je Katina klecnila na kolena, nehala naricati. Obrnila se je in jo gledala v hrbet. Ko je videla, kako Šavrinča trpi, kako sočustvuje, kako jo je zvila njena bolečina, se ji je storilo milo pri srcu, in ko se je Šavrinča spet obrnila in je Jurišička uzrla njen od solz razmočeni obraz, je vstala, stopila proti izhodu in je zaklicala preko dvorišča:

»Mati, dajte Katini en pijat juhe,
en bakun pršuta,
en bakun kruha,
eno bakoletu vina.

I ona je, tužna, plakala!«

Tako je Katina dobila kos kuhanega pršuta, veliko predobre juhice in bokal presladkega vina. Vse to je s slastjo pojedla in popila in pri tem se je držala na moč žalostno in se je povešala kakor uvela roža.

Juraja so popoldne zagrebli, pojedli so pršut, posrebalih juhico, a otroci brižni so komaj kaj dobili, kak koščič mesa, kak koščič kruha. Le kost jim je pripadla cela in oglodavali so jo še drugi dan.

Katino je bilo sram, da se je smejala, ali ni si mogla pomagati. Smeh se je bil v trenutku razletel v njej kakor ena bomba.

iz romana Savrinke, 1986

BRUNA DORBOLO

“MARVICE”

NA MIKANA VAS TAM GOR, NA SRED DOLINE

Tam gor, na sred doline, parkrita pod potjo, je na mikana vas. Takua je ona liepa, de še Nediža, ki ku cajt teče pres se maj ustabst, pred njo se oščaja, v berine pod veliko skalo, priat ku sliabarna po kamanah skakat pruat Špiatru. An naj Nediža miarna šumi v nje pastijajc, al naj naumno an jezno guči po bialin produ an pod skalah do zelenega puoja, vas par nji miarna živi.

Malu hiš, pred vsako puno kanelonu, otroc uriščeju an liataju veseli, pisi lajaju pred njim an za njim, kakuaša tihu an brez skarbi pasjo po puoj.

Par fontan, žene perjo idrik, se jih praviju an vesele se smejo.

Tan v nin duarje, 'na skiara zajema na čok, na krava, tam gor deleč, na duzin bule. An otrok gre h fontan, an brez tiat oštarka žene: »Folketitraj! Preklet škrat! Naj te uimen...«

Ma otrok je že uteku an od deleča se dušpiatan špodiel. Na žena se žegne.

»Buh te potalaž, še na otroke kune!«

»Otroke? Al su otroc teli? Pogled če le liataiu an tuleju, ku duhtuari! An ti na mest se tarkaj žegnovat, poglet dole toje kakuaša du mojin varte!«

»Moje kakuaša? Ma sa če te nu malu lešče popikaju, na bo velike škode!«

Otroc an idrik tu an žlah su pozabljeni. Je kreh!

V vasi kajšan strepua reži, žene zastrašene letjo. Te mal usednjen na tleh, se čuha roke an kaže arzstučene an karvave koliena. Adna leti po žganje, te druge ga uzameju v naruoče an ga pofigotaju.

Sa otrok na korit, piha na koliana oblite z žganjam, blizu njega žene se nazaj zguarjaju pred idrike.

Je že mrak, še nu malu an hlaboka nuac požgre ku na sanja an tolu mikanu vas.

NAŠ SVIET

Tata an mama nas so pustil z žajfo tu pest, ta na bielin prode usednjene.

So jih vidle plavat tu srebarni vodi an so se zgubil ta po tin kraj miez čarnih bek, ki šujajo vodó.

Samuo Nediža šumi tu velicin mieru.

Zvezdé so deleč gor nad briegu an luna loškasta dujša strašne sience od garmú če po prode pruoť nas...

- Mama, tata! ...

- Sada gremó, zavita žajfo tu però od vinjike.

Von s čarnih bek tu srebarni Nediž jih videmo plavat pruoť nas.

Zvezdé tikajo naše bregí.

Zlata luna norčava s siencami gor po bielin prode.

Nediža se smeje hitro dol po dolin.

Naše sarce se poveselí.

Spoznamo nazaj naš sviet.

MLINAR

Kar Nediža parjudna leti dol po dolin, ku an Kraj, tan v mikanin kamanovim malne, barba Guštin ji kuazava.

Kar če, ji store gonit velike hlodove kola, an stuo an stuo srebarnih suzic skačejo po luhtu, za ratat zlaté tuk sonce, miez zelenih perjah, pokuka.

Se na čuje glasu od Nediže, ne tiče puojt, samuo malin gučí kar sierak, puot od kumetu, rata liepa moka, mlinar kuaže:

- Malin zamučí, - vodà se varže naglo na desno ta za malne, tuk v zeleni sienc žené perejò an se poguarjajo, an skočne smejè dol na prod, tuk otroc uečejo an norčavajo.

Sada, ki tel malin mučí, je stuo glasú: Nediža, otroc, žené, kumeti an tič.

Mlinar sam basa moko tu velike zakje an posluša njega Nedižo, zak pozna nje glas an vie, da če se zajeze - šele an nimar - onà kuazava.

PARVI KONFIN

Sonce nie bluo ku ustalo,
an že, ku pauodnja, po vasi su gučal.

Po duorjah so se klical
an prešerno po pot uekal.

Te stari na vratih so jih gledal,
"Se pomerjo ku stopnejo v šuolo," so misnil.

Uon z zadnje hiše so veletiele dvie čičice,
mat z glunjikan v pest jih je klicala
an na sred duorja jih je nazaj počesala.

"Bugita an bodta brumne," je za njim uekala,
ma otroc, že po Pecah, so se bli pobral
pruot šuole, na petnajst, vsi kupe so hodil.

Ta buj mala, nie imiela ku tri lieta,
par sestri je hodila, an za roko jo je daržala.

Otroc so uekal an zvestuo vse saluduval,
ku te naumni, kamane so v ajar metal
pruot tičan, ki na luhtu so spoletal.

Ko so paršli pred šuolo, so zamučal.

Ta mala se je čudno oku gledala
an tarduo je sestri roko partisnila.

Ustabile, pred šuolo, so potiho guorile:

"Sa ti puodeš za te malmi," je sestra jala,

"ma zmisin se no rieč, an na stuojo jo pozabit!

Odkar čez tiste vrata stopnimo,
na smieš vič, z obednim at notre,
po slovensko preguorit!"

DUŠPIETI

Fej je meu duge mostače,
nimar lepuo zavite.
Kar sonce je začelo iti za brieg,
Fej se je s krikelnam punin vina,
usednu na klop, pred hišo.
Samuo na mikana čičica pred njen
je runala dugo sienco.
“Je dobrù toje vino?”
“Če zakuneš na glas, te dan pokust”
Hitro je čičica bugala.
Nona, po duorje, za cibetan
je začela uekat, prez se parbližat.
Buj je ona uekala, trucala
an Kristuša prosila, naj potarpi
te nadužne otroke an norcè,
buj Fej se je zvestuo
zaviju duge mostače.
Čičica se je spliezla na klop.
At usednjena preskarbì je plengala,
prez tikat na tlà, kratke nožice
an čakala vince obečano.
Fej, pod dugmi moštačmi,
se je potiho smejal soncu,
ki počas, počas je šu za brieg.

PARA

Ta mala je buna
leži pod falzetonan
na dvieh kandrejah
zloženih kupe, gor za kotan.
Gleda paro, ki se uzdigava
z velicega kotlà
an se stegava po izbì.
Na mikanih oknah
para se ustave an pobledeje.
Po marzlin glažu
kapljice se lietajo zad
za skočnit kupe na tla.
Na marzla roka,
na nje čelo,
an pogled pun jubezni.
S sarcan lahnin ku para
se počas sama poziba
pod gorkin falzetonan.

STOPEN ZA STOPENJAN

Po bielin puoju
očja je hodu,
za vepejat otrokè
na očejeno pot.
Močnuo je peštu na snieg,
z velicmi botmi,
težkuo so otroc stegoval
kratke nožice
stopen za stopenjan.
Bielo an mier
oku an oku.
S košpmi po marzlin sniegu
so otroc hodil zad oči,
štopen za štopenjan
do očejene pot!

STIEFIN MORAT

(STEFANO MORATTO)

SCUGNÎ DI AGA

Tu cognoSis li' vois dal mar
fics e ulîfs a ti àn partât
tal clâr so nît
A nol veva ongulis chel prât
o sanc taj dincj
pal to vistît
Cussì cusît tu vevis
il to cjant al zarneli
Chel di tal soreli
t'ju vevis cusîts

No vin piel di tiara
doma soldâts par platâsi
e il fiar e il foc par scjampâ
Bramin il sâl e lu sai
che ad ôr dal mont
al vâl un mont âtri
un âtri mont al si pant
No vin piel di tiara
e al rît e al vai
chistu scugnî di aga

Tu cognoSis li' vois dal mar
fics e ulîfs al à volût
tal font so nît
Un cjant diviars ta gnot tu às sintût
ta gnot un cjant
diviars al ti à cuît
Cussì tu balis
balant il mar cun te
Cussî il to cjant
e un gnûf scugnî
'cjamò cjalcjant cui vôi
li' vois di ulîfs e fics

LETOVANA NAINA

Bat e bat i tio' panûts
letovana chista not
mentrinche il tio frut
al duar
letovana bat e bat
Bat ta l'aga frêda e nera
tanche il sanc che ti às tal côr
bat ta chista dura piera
blancja tanche tu ti sôs

Tal cjasâl il nadalin
biel al brusa su pal foc
e il tio omp 'l è tal scjalin
cjoc patoc restât bessôl

Bat e bat i tio' panûts
letovana chista not
mentri che il tio frut
al duar
letovana bat e bat
Bat ch'al è lusôr di luna
bat che l'aga jù a no cor:
mari muarta ta la cuna
muart ch'a bat tal lavadôr
Il tio cjant a è 'na criura
ch'a si pant biel planc par dut
bat ta l'aga trista e scura
che doman nol sarà sut

Bat e bat i tio' panûts
letovana chista not
mentri che il tio frut
al duar
letovana bat e bat
Il tiò nin al è ch'al duar
da la mari nol à dôl
li' Peonis lu àn vuarbât
il tio bati a j àn platât
E tu vosa bat e vai
che la not no finis mai
Vosa vosa bat e vai
che la not no finis mai

O VEVI TAS MANS...

O vevi tas mans doi gelatos
un gelato par te jo vevi puartât
Al fo intune sere cence puartis
mentri di lontan al vaive un temporâl
Jo ti spietavi tal scûr da la mê machine
dentri la Polo - pense! - il gelato dislagât
Jo ti speravi par une sere in spiete
dome a spietâmi al fo il temporâl

Dentri la machine al si slargjave planc
il toc ch'a ti plaseve di Underground
Cui doi gelatos - pensavi - al mi samee
la cjanzon dai doi cafes di Della Mea
Lui al spietave bielsôl dentri tal bar
inguluzât ta chel sô no rivâ

Cafe corêt bivût zà clip e mâr
cafe normâl lassât ta chel spietâ

Al fo intune sere cence puartis
e di lontan al vaive un temporâl
par te un alc o vevi jo partât
di te partint cul gelato dislagât

IN SCIAPINELA

I' no cognos non di arbul
o di ussêl
e il miò sfuei
al à bramât di slancjâjsi
par jessi pì vieri
e sglonfâsi tal vint
La realtât
i' rivi a capî
a è ce tant granda
ch'a no servissin clâfs
e anatemas
La realtât a plouf
e a ti fas bielîs
li' orelis ju vôi e li' mans
Sì ce tant granda la realtât
ch'and'è avonda
di un dolc pâr di fuarpis
par disgotâni li' templis
e piturâ l'intîf
di libertât un troi
I' no cognos non di arbul
o di ussêl
i' soi un torzeon
cun li' sachetis vueitis
e li' gjambis potentis

i monts ju crei
ju screi
e i voi inaltrò.

DI BANDA DI ... (I)

Blancja mê mari
ma i' no mi
vergogni
I nons colôrs
a' si disfin
tal budiel
jenfri dos storiis
Mê mari blancja
tezon
television
tetâ di trois
di tela soncia
Blancja mê mari
un farc
ch'a muel mêl
par gnarfs spadâts

e stracs

DI BANDA DI ... (II)

Neri miò pari
miò pari neri
ingulussât
cai
carôl
clâr clap
scuetât
Miò pari len
viarta di savalon
venc

Sbrocâsi
di sêl
ta la sêla
strent

GIOIA DOMINICI

IL SOLE DEGLI ALTRI

Il sole sta quasi tramontando.

Ma di mattina riesco ancora a vederlo dietro queste sbarre.

E posso vedere la vita.

Le donne belle con le gonne corte ed il viso troppo truccato e le calze smagliate che corrono per non perdere l'autobus.

Ed i teneri innamorati che si baciano e si stringono appena escono dalla scuola sognando chissà cosa e chissà dove.

Ed i ragazzi che corrono con gli zaini sulle spalle, schiamazzando e burlandosi nella loro giovane età.

E sento forte l'odore dell'erba appena falciata, dietro queste sbarre!

E sento ancora, aspirandone tutta l'essenza, il profumo della mia donna, quello che sempre usava quando usciva con me.

Sento l'odore acre del suo corpo steso accanto al mio, dopo l'amore.

E il profumo di torrone e zucchero filato delle bancarelle e le grida eccitate dei ragazzi sulle giostre.

E vedo mio padre che mi viene incontro con quel suo viso truce ma in fondo buono.

Sento l'odore pungente del tabacco di mio nonno, gran fumatore di pipa, che custodiva così gelosamente nel cassetto della credenza, chiuso con due giri di chiave.

E sento, sì sento ancora il profumo della minestra calda, fumante nel piatto, che mia madre preparava

sempre per cena, e che io detestavo.

Ricordo ancora, sì solo ricordo le sue carezze ed i suoi baci, i suoi dolci baci.

Ricordo e sento tutto questo e non voglio pensare ad altro.

Non posso dimenticare nulla, perchè impresso nella mia mente come il dolore del bambino che ha visto la morte negli occhi della madre. Che io ho ucciso.

Chiudo gli occhi e mi lascio accarezzare ancora per qualche istante dalla fresca brezza serale.

E' ormai estate, e so che quando riaprirò gli occhi sarà già tramontato, il sole degli altri.

SOLI

La solitudine mi fa compagnia assieme alle note stridule del violino.

E non mi sento più così triste perchè so che il vuoto che c'è dentro di me, esiste solo per far spazio a qualcosa di grande.

Soli ed infelici

Soli e felici

Soli ed in compagnia di noi stessi.

Comunque sia il mondo continua a girare.

E ci sarà un piccolo spazio per un sorriso,
anche domani,

se vorrai...

SE SOLO POTESSI

Se solo potessi,
ricostruirei come un puzzle intere giornate ormai perdute.
Rivedrei il mio giardino con occhi azzurri e rimarrei seduta a lungo sotto il caro vecchio salice.
Se solo potessi,
mi alzerei all'alba e fuggendo in un luogo lontano aprirei quei libri così distanti con infinita delicatezza per poi richiuderli al tramonto con le lacrime agli occhi.
Se solo potessi,
sorriderci all'ingenuità ed alla dolce ignoranza di coloro che più mi hanno amato.
Se solo potessi,
terrei per me i tristi segreti e non dividerei la mia vita con chiunque.
Se solo potessi,
rimarrei chiusa agli altri per non fare sfoggio di tutte le mie belle qualità fittizie e lascierei che l'amore a poco a poco scopra quelle vere.
Se solo potessi,
tacerei per ascoltare ciò che è attorno a me e sussurra di vita.
Se solo potessi,
trascorrerei più tempo con colei che mi ha dato la vita e che so far felice anche con un mio piccolo cenno.
Se solo potessi,
lotterei con tutte le mie forze e griderei la mia disperazione per salvare colui che mi portava in braccio ed orgoglioso dei miei piccoli progressi, si nascondeva dietro un sorriso.

Non vedo più una bimba
che corre all'impazzata.
Non riesco a vedere più nessun cielo,
ad ascoltare alcun suono
o sentire nessun profumo...
Gli gnocchi sono lì
abbandonati nel piatto,
desolato e solo su quel grande tavolo.
Ed una moto così veloce
non basterebbe a portarmi via da tutto questo,
perchè ovunque andassi
la mia nera e triste solitudine
mi seguirebbe, anche all'Inferno.

AD UN ESTRANEO

Ero sola
ed il mio sguardo era triste ed indirizzato ad un punto indefinito
del fast-food.
Poi sei entrato tu.
Uno sconosciuto, uno chiunque,
magari anche senza appetito,
ma anche tu con lo sguardo triste e tanti sogni racchiusi in te,
sogni che non si sarebbero mai realizzati.
Sapevi che anche in mezzo agli altri saresti stato solo;
il brusio della gente sembrava urtarti.
Poi per caso hai girato il capo e mi hai visto.
I nostri occhi si sono incontrati ed immediatamente hai capito
che entrambi non avremmo mai volato, se non con la fantasia.
Hai tentato un debole approccio guardandomi.
So cosa volevi da me: una parola,
un cenno od un semplice sorriso.
Ed era quello che potevo darti.
Ti ho negato tutto questo,
con rabbia,
voltando la testa dall'altra parte,
inspiegabilmente.
Lo sguardo di uno sconosciuto
mi ha sfiorato stasera,
ma i violini non suoneranno per noi.
Questà è la vita.
Saremmo potuti stare insieme per sempre
o rimanere semplicemente così:
due estranei.